

70. Füzér, Sportpálya (KÖH 86521)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ge

A község belterületén, a település futballpályáján, építési engedélyhez nem kötött földmunkák során végeztünk régészeti feltárást. A bolygatás során nagy mennyiségű római császárkori germán leletanyag és 3 négyszögletes, kiégett falú gödör került napvilágra. A terület humuszosítását követően összességében 12 objektumot sikerült azonosítani és feltárni. Az É–D-i irányú futballpálya hossz tengelyében egykor egy kis vízfolyás haladt keresztül, és ennek K-i, valamint Ny-i partján helyezkedtek el azok a germán objektumok, melyek feltételezhetően egy nagyobb telep periferiájának részeit alkották.

GÁL VIKTOR

71. Füzér, Vár (KÖH 16582)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Á, Kk

A Herman Ottó Múzeum munkatársai 2013. augusztus eleje és november vége között végeztek tervásatást a füzéri Várhegy területén a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. támogatásával.

Az alsó várban, igazodva a vár műemléki kiépítéséhez, befejeztük a tervezett épületek és a várudvar feltárást. Az alsó vár D-i felében újabb épületet, vagy régészeti objektumot nem találtunk. Igaz ez a megállapítás a várrész középső területére is. A Gerendás pince területén nyitott kutatóárokból megállapítottuk, hogy az épület vékony agyagpadlója alatt magasra emelkedő természetes sziklafelszín, és a külső várfal között egy sárga homokos, természetes feltöltődés foglalja el.

A felső vár eddig még nem kutatott területén 10 kutatóárokkal vizsgáltuk a várfalakhoz futó rétegsorokat és a várfalak mélyebben húzódó részeinek szerkezetét, állagát. Mindezen kutatások a felső vár műemléki kiépítésének előkészítését szolgálták. Az árkok döntő többségben már csak a legalsó, fekete köves Árpád-kori réteget tudtuk azonosítani. Csupán csak a Malompince területén sikerült, kis felületben, szürke agyagos Árpád-kori járósínt és késő középkori tűzhelynyomokat megfigyelni.

GÁL VIKTOR

72. Füzvölgy határa (Zala megye) Ró, Kö, Kk

A Nagykanizsai és a Letenyei kistérségekben a szélessávú optikai körzethálózat fejlesztéséhez készült előzetes régészeti dokumentáció részét képező terepbejárást 2013. június 17.–július 3. között végezték el az MNM NÖK munkatársai. A vizsgálat a tervezett nyomvonal tengelyétől mintegy 50–50 m széles sávban történt, mely 69 régészeti lelőhelyet érintett. Ennek során Füzvölgy határában egy lelőhelyet hitelesítettünk és két új, korábban ismeretlen lelőhelyet találtunk.

Berki-rét (KÖH 67343): A 74-es út füzvölgyi elágazójától ÉNy-ra, az út Ny-i oldalán fekszik az ismert lelőhely. Vizsgálatunk során a 0,7–1,8 m magas kukoricásban, homokos talajban, közepes-rossz megfigyelési viszonyok között középkori kerámiatöredékek jelentkezték. A mostani terepbejárási eredmények alapján a lelőhely nagyobb kiterjedést mutat É–ÉK-i irányban a korábban ismerteknél, és úgy tűnik, egészen a 74-es útig húzódik.

ÉK-i faluvég (KÖH 84575): A település ÉK-i szélén, a Füzvölgyet a 74-es úttal összekötő 75132 j. út É-i oldalán jelentkeztett egy eddig ismeretlen, új lelőhely. Itt közvetlenül az utolsó háztól kezdődően, a 0,6–1,2 m magas kukoricásban, közepes megfigyelési körülmények között, késő középkori és kevés római kori kerámiatöredéket találtunk.

Széleskút (KÖH 84573): A településtől Ny-ra, a Hosszúvölgy É-i részére vezető dűlőút mellett, a Széleskút nevű határ rész D-i részén új lelőhelyet lokalizáltunk. A dűlőút É-i oldala mentén, 15–20 cm magas szójavetésben, homokos talajban, jó látási viszonyok között közepes intenzitású, római és középkori telepre utaltak a felszínen gyűjtött kerámiatöredékek. A korábban ismeretlen lelőhelyet 400 m hosszán, 100 m szélesen tudtuk követni, ám szélét egyik irányban sem értük el: K-re Füzvölgy belterülete, D-re a Hosszúvölgyre vezető út és azon túl búzatábla, Ny-ra erdő és bozótos határolta. É-i szélét sem sikerült tisztáznunk, bár 100 m szélesen jártuk be a területet.

Munkatárs: Spolár Erika technikus.

TOKAI ZITA MÁRIA

73. Gávavencsellő, Új Élet Tsz-től K-re (KÖH 89025)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Ő

2013. április 11-én régészeti helyszínelést végeztem. A vizsgálandó terület az egykori Új Élet Tsz területén belül helyezkedik el. Az É–D irányú, fordított L alakú, mintegy 350×200 m nagyságú terület nagy része be van építve. Területén több felszíni építmény áll, az épületek közti és körüli térségek le vannak betonozva. A terület 80%-a gazos, ezért régészeti megfigyelésre alkalmatlan volt. A drótkerítéssel kerített beruházási telek K-i határánál egy nagyobb szántott rész terül el. A szántás É-i részében, egy kisebb homokdombon két őskori cserepet találtam. A leletek a beruházás szélétől mintegy 20–50 m-re jelentkeztek.

A lelőhely kiterjedése É–D irányban 100×50 m. Az új lelőhely és a közeli Kató-halmi lelőhely kapcsolata tisztázásra vár. A két lelőhely között további leleteket nem találtam.

A leletek a Jósza András Múzeumba kerültek.

SCHOLTZ RÓBERT

74. Gelej határa

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B, Sza, Ú

2013. október 3-án a Miskolci Egyetem Régészeti Kulturális Örökség, védelem és hasznosítás szakirányú továbbképzési szak képzésén belüli terepgyakorlat keretében terepbejárást végeztünk Gelej határában.

Kenderföld 2. (KÖH 86335): A dűlő szántott részén szarmata és újkori kerámiát gyűjtöttünk.

Pincehát (KÖH 86327): A Pincehát vagy Pincedomb nevű terület egy domb, melybe borospincék kerültek beásásra. A Pincehát DK-re bronzkori települési nyomokat tárt fel Kalicz Nándor és Patek Erzsébet 1962-ben. Tőle É-ra található a két híres bronzkori temetőrészlet: Gelej, Kanális dűlő (KÖH 16594) és Gelej, Beltelek kertek. A Pincedomb Ny-i oldalán intenzív hatvani leletanyagot lehet gyűjteni a szántásban. 2013-ban a pincék boltozatára felhordott földet vizsgáltuk át, mivel felmerült a pincedomb mesterséges domb – tell – volta. A pincelejáratok közötti részen és a pincék földfeltöltésének tetején nagy mennyiségű bronzkori kerámia gyűjthető. Általánosan

a kora és a középső bronzkorba lehet őket besorolni. A terület tehát lakott volt a bronzkor folyamán, ám a domb tell jellege még így sem bizonyított.

Munkatársak: Miskolci Egyetem hallgatói.

PUSZTAINÉ FISCHL KLÁRA

75. Gelsesziget, Országúti-dűlő (KÖH 84581)

(Zala megye) Kk

A Nagykanizsai és a Letenyei kistérségekben a szélessávú optikai körzethálózat fejlesztéséhez készült előzetes régészeti dokumentáció részét képező terepbejárást 2013. június 17.–július 3. között végezték el az MNM NÖK munkatársai. A vizsgálat a tervezett nyomvonal tengelyétől mintegy 50–50 m széles sávban történt, mely 69 régészeti lelőhelyet érintett.

Ennek során Gelseszigettől É-ra, az Országúti-dűlőben, a 7527 j. út mindkét oldalán új, korábban ismeretlen régészeti lelőhelyet lokalizáltunk. Az út K-i oldala mellett már 2–2,2 m magasra nőtt a kukorica, és a talaj is néhol gyomos volt, így nagyon rossz megfigyelési körülmények között jártuk be a területet. Ám mindezek ellenére késő középkori kerámiatöredékeket találtunk. Az út Ny-i oldalán is kukoricás állt, de ez csak 0,5–1,5 m magas, így ebben közepes megfigyelési viszonyok között észleltük a leleteket. Úgy tűnik a lelőhely kiterjedése É-on szinte a hegyre vezető dűlőig, D-en a településig terjed, K-i és Ny-i irányban pedig nem állt módunkban lehatárolni.

Munkatársak: Skriba-Nagy Mónika régész, Skriba Pál és Vágus Anina régésztechnikusok.

TOKAI ZITA MÁRIA

76. Geszt, Szalontai-földek II. (KÖH 764)

(Békés megye) Ő, U, R, B, I

2013. július 8–11. között próbafeltárást folytattunk a lelőhelyen. A próbafeltárás célja az volt, hogy megvizsgáljuk az államháztartás területén található régészeti lelőhelynek és környezetének a DA-H01_704/A 42154 j. Geszt–Országúti–Nagyszalonta út 12+570–15+338 km szelvények közötti szakasz felújítási munkái beruházás nyomvonalára általi érintettségét. Az előzetes régészeti dokumentáció a Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központ megrendelésére készült, a próbafeltárást a Munkácsy Mihály Múzeum alvállalkozójaként az Ásatárs Kft. végezte el.

Geszt Békés megye középpontjától KÉK-re, a magyar–román országhatár közelében, geomorfológiailag a Körösök völgyében fekszik, amelyet a Körösökhöz csatlakozó régi kanyargós medrek (pl. a Csíkos-ér, Pánt-ér, Korhán-ér) és árterek tagolnak.

A terepbejárást során beazonosított lelőhely mintegy 900 m hosszú szakasza esett a beruházás nyomvonalába. A jelenleg is használt makadámút Ny-i oldalán összesen 7 szondaárok (2 m széles) kívántuk tisztázni a lelőhely nyomvonalba eső É-i és D-i kiterjedését. Az összesen 899 m² alapterületű kutatás-szelvényekben 60–120 cm mélységben jelentkeztek a régészeti korú objektumok. A feltárt jelenségek (egy árokrendszer, egy omladékréteg, két épület, 4 cölöphely és 6 gödör) közül egy neolitikus (tiszapolgári kultúra), egy bronzkori, 6 őskori és egy ismeretlen korú volt. A próbafeltárás során egyértelművé vált, hogy a lelőhely É-i szélén, a 2013. áprilisában végzett terepbejárást során összevont Geszt 28. és 29. lelőhely valójában két önálló

lelőhely, mivel az első kutatóárakban jelentkező őskori gödörtől mintegy 300 m-re D-re került elő a következő objektum. A próbafeltárás során tisztázni tudtuk a lelőhely nyomvonalba eső D-i szélét is, ugyanis a terepbejáráskor bejelölt lelőhely szélétől 50 m-re É-ra már egyetlen objektumfolt sem került elő. A kutatóárak alapján a lelőhely legsűrűbb része a Korhán-csatarnától NyDNy-ra és DNy-ra eső területen, kb. 500 m hosszúságban van.

A legkorábbi településnyom a *neolitikumból* származott. A lelőhely É-i részén fekvő, lekerekített sarkú, sekély, befelé rézsűs falú feltehetőleg épületrészlet betöltéséből jellegtelen, díszítetlen edénytöredékek kerültek elő.

A *tiszapolgári kultúra* objektumai a nyomvonal középső részén, egymástól kisebb-nagyobb távolságokra helyezkedtek el. A legérdekesebb objektum egy, a mai járószinttől kb. 60 cm-re jelentkező épület omladéka volt. A közel 750 cm hosszú, valószínűleg ÉNy–DK-i irányú épület felszínén helyenként kirajzolódó, összefüggő, 2–3 cm vastag paticsrétege alatt összenyomódott edénytöredékeket, illetve az épület É-i részén két hálónéhezéket bontottunk ki. Az omladékréteg alól és a többi kora rézkori objektumból csőtálas taláchoz, vastagabb falú (falvastagság 2–3 cm) tároló- és egyéb edényekhez tartozó töredékek kerültek elő. A töredékek díszítetlenek voltak, több töredéken széles szalagfűl vagy kis méretű, átfűrt bütyökfűl látható.

Egyetlen gödör betöltéséből került elő *bronzkori* leletanyag. A gödör a rézkori jelenségek között feküdt. Betöltéséből kívül-belül fényezett felületű nagyobb edénytöredékek, illetve egy vékonyfalú bögre töredéke került napvilágra. Több töredéken ferde irányú kannelúra vagy háromszögletes alakú beszúrt díszítősor látható.

Az *őskorinak* meghatározott objektumokban, valószínűleg a felsorolt régészeti korszakok valamelyikéhez tartozó, jellegtelen kézzel formált edénytöredékek voltak.

A geodéziai felmérést az Archeoline Kft. végezte el.

GULYÁS GYÖNGYI – GALLINA ZSOLT

77. Gölle határa (Somogy megye) Ő, Ró, Kö

Szeptember 25-én terepbejárást végeztünk a falu határában.

Füle-kúti-tábla (KÖH 85805): A faluból DNy felé kivezető, fasorral szegélyezett dűlőúttól É-ra, szórványosan őskori, római és középkori kerámiát gyűjtöttünk.

Nyelves-tábla (KÖH 85803): A Gölletől DNy-ra fekvő Szentpéter helynevek talán egy forrásokban nem szereplő középkori falura utalnak. Ezt a határrészt egy 1771-es kézirat térkép *Praedium Rátz Inám* és *Pusztafalu* néven jelöli. Ennek ellenőrzésére végeztünk terepbejárást.

Az ÉNy–DK irányú Hársas-berki-patak és az ÉK felől érkező mellékága által közrezárt földnyelv D-i csücskén, a napraforgótárlón szórványosan jellegtelen őskori cserepeket találtunk. Ettől É-ra, a két patak közti dombtetőn római épülettörmelékét figyeltünk meg, római kerámiát főként a földnyelv K-i oldalán tudtunk gyűjteni, a lelőhely ÉK-i kiterjedését a fedettség miatt nem tudtuk megállapítani.

K. NÉMETH ANDRÁS – VARGA MÁTÉ